

Vaders en hun opvoeding in het publieke domein

Jeroen Pouw

Masterthesis

Vaders en hun opvoeding in het publieke domein

Een kwalitatief onderzoek naar de opvoedrol van vaders op straat en welke beperkingen en stimulerende factoren van invloed zijn.

Auteur: Jeroen Pouw

Studentnummer: 4255348

Universiteit Utrecht

Master Maatschappelijke opvoedingsvraagstukken

Thesisdocent: Dr. Chris Baerveldt

2de beoordelaar: Dr. Paul Baar

Universiteit Utrecht

Onderzoeksproject Vreedzame Wijk 2.0

Begeleider: Maartje van Dijken

23 juni 2015

Universiteit Utrecht

Samenvatting

In dit onderzoek is gekeken naar de opvoedrol van vaders in het publieke domein en welke stimulerende en beperkende factoren van invloed zijn. In dit onderzoek wordt onder publiek domein de straat verstaan. Er is zowel vanuit de maatschappij als in de literatuur geen aandacht voor de opvoedrol van vaders op straat.

Voor het onderzoek zijn er vaders en professionals geïnterviewd. Met de vaders zijn zowel groepsgesprekken als individuele gesprekken gevoerd. De professionals zijn allemaal individueel geïnterviewd. De gespreksonderwerpen waren sport en spel, conflicten oplossen op straat, en het delen van opvoedingsverantwoordelijkheid met andere vaders. Verder zijn er data van groepsgesprekken met moeders en kinderen uit het onderzoek naar de Vreedzame Wijk gebruikt.

De belangrijkste conclusie is dat de rol van vaders op straat vooral tot uiting komt door sport en spel. Bij het oplossen van conflicten tussen jongeren is de rol van vaders echter niet groot, omdat daar een viertal beperkingen voor is. De beperkingen die vaders tegenhoudt zijn, de angst voor wraak, de straat is het terrein van de kinderen, vaders bezitten de benodigde vaardigheden niet en ze hebben een klein sociaal netwerk. De belangrijkste aanbeveling is dat er wordt ingezet op het versterken van sociale netwerken.

Kernwoorden: Vaderschap, opvoedrol, publiek domein, sociale netwerken, achterstandswijk, buurtvaders.

Abstract

In the current study, the role of fathers in raising children in the public domain was studied. In addition, protective factors and barriers that influence the fatherhood in the public domain were studied. The public domain is defined as the street. In both society and in literature there is no attention to the role fathers play on the street.

Fathers and professionals were interviewed. Fathers were interviewed in group discussions and in individual interviews. The professionals have all been interviewed individually. The interview topics included sports and games, resolving conflicts on the street, and sharing responsibility with other fathers. Data from focus groups with mothers and children from the community-based program peaceable neighbourhood were used as reference.

The main conclusion is that fathers play a role during playing sports and games. On the contrary, the role of fathers in resolving conflicts between young people is not that big, because of four thresholds. The barriers that hold fathers are the fear of revenge, the street is the territory of the children, fathers do not possess the necessary skills and they have no social network. The main recommendation is to focus on strengthening the social networks of fathers.

Keywords: Fatherhood, public domain, social networks, disadvantages neighbourhoods, neighbourhood fathers.

Inleiding

Vaders willen wel betrokken zijn, maar lopen tegen het probleem aan dat het huidige beleid het niet stimuleert, aldus Keizer in de NRC next van 6 september 2014. Een voorbeeld waar dat uit blijkt is de discussie over de uitbreiding van het vaderschapsverlof, welke de laatste maanden weer wordt gevoerd. De positieve effecten van langdurig vaderschapsverlof is te zien in Zweden. Vaders krijgen in Zweden twee maanden vaderschapsverlof. Dit resulteert in een gelijkwaardigere rolverdeling tussen vaders en moeders in de opvoeding. Dit draagt bij aan een grotere invulling van de opvoedrol van vaders (Shwalb, Shwalb, & Lamb, 2013). De grotere invulling van de opvoedrol wordt door de overheid van vaders verwacht. In Nederland zijn vaders de verzorgingsstaat nog gewend, waarin van hen geen grote mate van participatie werd verwacht. De verandering van verzorgingsstaat naar participatiesamenleving verdient begeleiding en onderzoek (Van der Veen & Duyvendak, 2014). De Nederlandse overheid verwacht dat vaders opstreden tegen overlast, geweld, het lastig vallen van mensen of een ruzie van jongeren, omdat alle bewoners samen verantwoordelijk zijn en zoveel mogelijk moeten doen zonder tussenkomst van de overheid. Echter dat is niet zo vanzelfsprekend. Vaders zijn niet automatisch op straat actief, dat moet hen worden aangeleerd (Van der Veen & Duyvendak, 2014).

Deze actieve participatie kan positieve effecten hebben in een van de 38 achterstandswijken waar ernstige fysieke en sociale problemen aanwezig zijn (SCP, 2013). In Utrecht staan drie achterstandswijken (Kanaleneiland, Overvecht en Ondiep) en in Groningen twee (Korrewegwijk en De Hoogte). Zowel het Sociaal Cultureel Planbureau (SCP; 2013) als de Krachtwijkenmonitor (2014) van de Gemeente Utrecht meten aspecten als veiligheid, criminaliteit en fysieke verbeteringen in de wijk. Daar komen tegenstrijdige resultaten uit. Het rapport van SCP (2013) geeft aan dat er geen verbeteringen zijn, terwijl de Krachtwijkenmonitor de laatste drie jaar een verbetering van het wijkklimaat laat zien (Gemeente Utrecht, 2014; SCP, 2013). In beide rapporten is de rol van vaders in de wijk niet opgenomen. Het is echter interessant om te onderzoeken welke invloed vaders hebben op het welzijn van de wijk.

Naast de afwezigheid van de vaders in het beleid, doen zij ook maar in beperkte vorm mee aan opvoedprogramma's. Moeders worden meer bereikt en willen eerder mee doen aan een opvoedprogramma (Tavecchio & Bos, 2011; Wong, Roubinov, Gonzales, Dumka & Millsap, 2013). Een mogelijke verklaring hiervoor is het inkomen van de vader. Vaders die een laag inkomen hebben hanteren vaker een traditionele gezinsstructuur, waarbij de vader voor het inkomen zorgt (Dijken & Tavecchio, 1998). Ook werken vaders met een laag

inkomen vaak onregelmatige uren en in de weekenden, omdat zij dan wat meer kunnen verdienen (Dijken & Tavecchio, 1998). Een project waar vaders wel graag aan mee werkten was het buurtvaderproject. Het doel van dit project was het welzijn van de wijk verbeteren door buurtvaders in te zetten. Deze buurtvaders patrouilleerden in de wijk en spraken jongeren zowel positief als negatief aan op hun gedrag. Jongeren luisterden naar deze vaders, omdat het bekende vaders zijn. Er was wederzijds contact en respect tussen vaders en jongeren. De jongeren vonden het belangrijk dat deze buurtvaders uit dezelfde omgeving kwamen (Gemeente Utrecht, 2004). Ook was het belangrijk dat de vaders de cultuur van de jongeren kennen. Het buurtvaderproject is in Utrecht in 2004 gestopt, omdat betaalde straatcoaches de rol overnamen. Na drie jaar was het geld op en verdwenen de straatcoaches weer. De buurtvaders zijn daarna niet terug gekomen, en het is onbekend wat de rol van vaders op straat is, en wat hen daar in tegenhoudt, of hoe zij eventueel gestimuleerd kunnen worden (Gemeente Utrecht, 2004).

Nu de overheid van vaders een rol in het publieke domein verwacht, is het relevant om te kijken welke rol vaders op dit moment hebben, waar vaders tegenaan lopen, en wat stimulerend werkt voor vaders in het publieke domein. Het huidige onderzoek wil dat in kaart brengen. Dit onderzoek heeft een explorerend karakter, omdat er geen onderzoek bekend is naar de opvoedrol van vaders op straat.

De volgende vragen staan centraal in het onderzoek:

Hoe voeden vaders op in het publieke domein in een achterstandswijk?

Welke factoren werken stimulerend of beperkend voor het opvoeden van vaders in het publieke domein?

Literatuur

In het sociaal wetenschappelijk onderzoek is er tot de jaren negentig geen aandacht geweest voor vaderschap. Dit kwam doordat onderzoekers als Bowlby en Freud alleen belangstelling hadden voor de moeder-kindrelatie (Dijken & Tavecchio, 1998; Feldman, 2009). In Nederland kwam vaderschap onder de aandacht door een grootschalig onderzoek van Rispens, Hermanns, en Meeus (1996) wat vooral focust op de verschillen tussen vaders en moeders. In het onderzoek hebben zij keken naar verschillen in opvoedstijlen, wat betreft visie op het gezin, en verdeling tussen werk en opvoeden. Daarna is het onderzoek in Nederland gegroeid.

Onderzoek naar vaderschap richt zich op de opvoedrol van vaders binnen het gezin en is vaak psychologisch van aard. Onderzoek in het gezin gaat over gescheiden vaders, de rol van vaders in het gezin en de betrokkenheid van vaders bij de opvoeding in het gezin (Cabrera, Fitzgerald, Bradley, & Roggman, 2007; Lamb, 2010). Lamb (2010) heeft onderzoek gedaan naar de invloed van vaderschap op de cognitieve, sociale en morele ontwikkeling van kinderen. Cabrera en collega's (2007) laten in onderzoek zien wat de invloed van factoren als opvoedgeschiedenis en familie eigenschappen, en biologische factoren is op de mate van betrokkenheid van vaders bij de opvoeding in het gezin. De verschillende factoren van vaderbetrokkenheid beïnvloeden elkaar (Cabrera et al., 2007). Twee factoren waar de mate van vaderbetrokkenheid in kaart wordt gebracht en relevant zijn voor dit onderzoek zijn culturele factoren en contextuele factoren.

Culturele factoren

Vaderschap kent veel verschillende invullingen, en cultuur lijkt hier een belangrijke rol in te spelen (De Hoog, Harthoorn, & Servage, 2011; Lamb, 2010; Pels, Ketner, & Naber, 2012). Shwalb, Shwalb en Lamb (2013) beschrijven in hun boek 'Fathers in Cultural Context' vaderschap vanuit verschillende culturele contexten. Het boek geeft een beeld van de invloed van cultuur op vaderschap, onder andere door vaderschap in Zweden en in Egypte met elkaar te vergelijken. In Zweden krijgen vaders twee maanden betaald ouderschapverlof, wat resulteert in een gelijkwaardigere rolverdeling in de opvoeding tussen vader en moeder. In Egypte wordt de vader juist gezien als het hoofd van het gezin, die het gedrag van kinderen corrigeert en de vertegenwoordiger naar de buitenwereld is (Shwalb, Shwalb, & Lamb, 2013). Een migrantencultuur speelt dus een rol bij de invulling van het vaderschap (De Hoog, Harthoorn, & Servage, 2011; Shwalb, Shwalb, & Lamb, 2013)

Pels, Ketner, en Naber (2012) hebben in onderzoek van de Kenniswerkplaats Tienplus voor de gemeente Amsterdam gekeken naar vaderschap in deze stad. Zij hebben interviews

gehouden met vaders, en hebben ook een onderdeel geweid aan opvoeden in twee culturen. Pels, Ketner, en Naber (2012) concluderen daar drie punten uit. Ten eerste is er een verschil tussen hoe Turkse, Surinaamse en Marokkaanse vaders hun ‘traditionele’ cultuur meegeven aan kinderen. Turkse vaders geven aan dat het leren van de Turkse taal en het overdragen van de Turkse waarden en normen belangrijk is, de Surinaamse vaders geven aan dat hun kinderen moeten weten waar zij vandaan komen, en de Marokkaanse vaders geven aan dat de invloed van de Marokkaanse cultuur wel wat sterker mag (Pels, Ketner, & Naber, 2012). Het tweede punt wat Pels, Ketner, en Naber (2012) opmerken, is dat alle vaders respect een belangrijke waarde vinden. Daarnaast geven Turkse en Marokkaanse vaders geven dat de Islam een belangrijke plaats heeft in de opvoeding. Het derde en laatste punt wat Pels, Ketner, en Naber (2012) aanstippen is dat Marokkaanse en Turkse vaders hun kinderen in Nederland niet zo kunnen opvoeden zoals zij dat graag zouden willen, met de in hun ogen juiste waarden en normen, die in de meeste gevallen gekoppeld zijn aan Islamitische ideologieën. Het lijkt erop dat vaders op zoek zijn naar een evenwicht tussen aan de ene kant de ‘traditionele’ cultuur en aan de andere kant het meegeven van de Nederlandse cultuur (Eldering, 2011; De Hoog, Harthoorn, & Servage, 2011; Pels, Ketner, & Naber, 2012).

Contextuele factoren

Naast cultuur heeft ook context invloed op de invulling van de vaderrol. Opvoeden vindt altijd plaats in een bepaalde context, zoals een wijk. Belsky en Jaffee (2006) wijzen erop dat een hoog inkomen en stevige sociale netwerken protectief werken voor de opvoeding. Uit een drietal onderzoeken blijkt dat vaders die in een wijk met gemiddeld hoge sociaaleconomische status wonen meer betrokken zijn bij hun kinderen dan vaders uit laag sociaaleconomische gebieden (Cabrera et al., 2007; Pels, Ketner, & Naber, 2012; Roy en Dyson, 2010; Roy & Smith, 2014). Vaders in laag sociaaleconomische wijken hebben vaker problemen als werkloosheid of hoge mate van criminaliteit dan vaders in hoog sociaaleconomische wijken. Ook lijken vaders met een hoog inkomen over meer sociale vaardigheden te bezitten en zich als opvoeder competent te voelen (Roy & Smith, 2014). In wijken waar de gemiddelde sociaaleconomische status laag is, lijkt de aanwezigheid van vaders protectief te werken en zelfs bij te dragen aan de afname van geweld in de wijk (Roy & Dyson, 2010). Belangrijk hierbij is dat vaders zich verantwoordelijkheid moeten voelen voor de kinderen.

Vaders met een laag opleidingsniveau wonen vaker in achterstandswijken, en in deze wijken speelt straatcultuur een belangrijke rol. In laag sociaal economische wijken zijn veel fysieke en sociale problemen en is vaker een negatieve invloed van straatcultuur aanwezig

(Anderson, 2004). Dit heeft invloed op de manier van opvoeden van ouders, want ouders die kennis hebben van de problemen in de wijk proberen hun kind voor te bereiden op de situatie die er op straat aanwezig is (Anderson, 2004). Vaders doen dat bijvoorbeeld door hun kinderen morele competenties bij te brengen, om zo te voorkomen dat hun kinderen betrokken raken bij criminele activiteiten die horen bij de straatcultuur (Allen en Daly, 2007; Anderson, 2004; Hoffman, 2011). Anderson (2004) merkt op dat een deel van de vaders zelf ook onderdeel is van de straatcultuur, wat betekent dat kinderen van hun vader leren voor zichzelf op te komen wanneer hun iets wordt aangedaan (Anderson, 2004; Bandura, 1971).

Het hebben van een sociaal netwerk waar op terug gevallen werkt positief wanneer er s er problemen of vragen rond opvoeden zijn. Dat geldt niet alleen specifiek voor vaders, maar ook voor het opvoeden in algemene zin. In een sterk sociaal netwerk worden vragen over opvoeding met elkaar besproken en er wordt op elkaars kinderen gelet. Daarmee hebben sterke sociale netwerken ook een protectieve functie (Belsky & Jaffee, 2006; De Winter, 2011). Het hangt echter wel af van de hiervoor besproken factoren of vaders dat doen.

Aan de hand van drie onderwerpen; sport en spel, conflicten oplossen op straat en het praten met vaders over opvoeding, proberen we een beeld te schetsen hoe vaders opvoeden op straat en eventuele stimulerende en beperkende factoren voor het uitvoeren van de opvoedrol.

Sport en spel

Uit onderzoeken van Tavecchio en Bos (2011) en Lamb en Lewis (2010) blijkt dat sport en spel een deel van de opvoedrol van vaders weerspiegelt. Vaders gebruiken sport en spel als manier om kinderen dingen te leren, zoals omgaan met winnen of verliezen, of het ontdekken van een omgeving, maar ook als manier van interactie. Door sport en spel lijken vaders vooral de sociale ontwikkeling te stimuleren (Tavecchio & Bos, 2011). Sport en spel vinden voor een groot deel plaats in het publieke domein, bijvoorbeeld in speeltuinen of sportvelden, of gewoon op straat (Lamb & Lewis, 2010; Tavecchio & Bos, 2011).

Sport en spel hebben een positieve invloed op de cognitieve en sociaal-emotionele ontwikkeling van kinderen. (Bögels & Phares, 2008; Tavecchio & Bos, 2011). Een ander aspect wat ontwikkelt door het spel tussen vaders en kinderen is het overnemen van geslacht specifieke gedragingen door jongens. Vaders zijn namelijk rolmodellen voor hun kinderen. Kinderen leren van het gedrag van hun eigen vader hoe een man zich moet gedragen (Bandura, 1971; Croft, Schmader, Block, & Baron, 2014; Pleck, 2010).

Uit onderzoek lijken vier aspecten een rol te spelen om een activiteit met het kind te gaan doen. Het eerste aspect is cultuur. In sommige culturen is het gebruikelijk dat een vader en een kind geen contact hebben met elkaar (Shwalb, Shwalb, & Lamb, 2013). Het tweede

aspect is de steun van de moeder om de vader zelf zijn gang te laten gaan. Het laatste aspect heeft betrekking op de mate van werk. Vaders met een laag opleidingsniveau werken vaak de avond-, nacht- en weekenddiensten, waardoor zij overdag moeten slapen en weinig tijd hebben om een activiteit met hun kind te doen (Tavecchio & Bos, 2011).

Conflicten oplossen op straat

Het ondersteunen bij het oplossen van conflicten op straat gaat niet vanzelf. Dat is iets wat vaders moeten leren (RMO, 2012). Vaders hebben ook een overtuiging nodig om te helpen bij het oplossen van conflicten (Ryan & Deci, 2000). Dat kan een overtuiging zijn vanuit de vader zelf, bijvoorbeeld omdat hij het niet normaal vindt als kinderen vechten op straat. De overtuiging kan ook buiten de vaders liggen, bijvoorbeeld omdat het hen wordt opgedragen door een gezaghebbende zoals de politie (Ryan & Deci, 2000). Het aanspreken van kinderen doen vaders op een constructieve manier, bijvoorbeeld door met kinderen te praten over een ruzie. (Allen & Daly, 2007). Uit onderzoek van Rispens, Hermanns, en Meeus (1996) blijkt dat vaders vaker gebruik maken van een autoritaire opvoedingsstijl dan moeders. Een ander argument om aan te nemen dat vaders streng kunnen zijn is dat vaders vanuit biologisch oogpunt een beschermfunctie hebben voor de vrouw en de kinderen in het gezin (Letiecq & Koblinsky, 2004; Shwalb, Shwalb, & Lamb, 2013; Storey & Walsh, 2014).

De verwachting is dat vaders meer betrokken zijn bij het oplossen van conflicten op straat dan moeders. Vaders zijn meer op straat aanwezig dan moeders. De verklaring hiervoor is dat vaders vaak worden gezien als vertegenwoordigers van het gezin naar buiten toe. Hierbij kan bijvoorbeeld gedacht worden dat vaders namens het gezin naar een bijeenkomst van de gemeente gaan. (Rispens; 1998; Tavecchio & Bos, 2011). Echter dient er wel rekening te worden gehouden met culturele en wijkfactoren. Deze factoren hebben invloed op bijvoorbeeld vaardigheden en de invulling van de opvoedrol van vaders (Roy & Dyson, 2010; Roy & Smith, 2014).

Praten over opvoeding.

Sociale contacten met familie, maar ook met andere ouders, is een belangrijke voorspeller voor de mate van betrokkenheid bij de eigen kinderen en het contact met andere kinderen (Belsky & Jaffee, 2006; Cabrera et al., 2007). Vaders die zich betrokken voelen bij de opvoeding van hun kinderen, ervaren minder stress tijdens het opvoeden in achterstandswijken, participeren vaker in de gemeenschap, of dienen een maatschappelijke leiderschapspositie, in bijvoorbeeld een vrijwilligersproject (Allen & Daly, 2007; Letiecq & Koblinsky, 2004; De Winter, 2011). Vaders die het gevoel hebben dat zij bij een groep horen, willen ook meer verantwoordelijkheid dragen voor de groep (Moritsugu, Wong, & Duffy,

2014). Dat geldt onder andere voor opvoeding. Door samen in gesprek te aan over opvoeding deelt een vader ook een stukje van zijn opvoeding met een andere vader, wat vaders samen verantwoordelijk maakt (De Winter, 2011).

Doucet (2014) laat in haar onderzoek zien dat de keuze voor sociale netwerken afhankelijk is van het opleidingsniveau van de vader en of vaders onderling vergelijkbare waarden delen over opvoeding. Dit geldt voor de keuze van vrienden, maar ook voor oppassers, en scholen waar kinderen naar toe gaan. Sterke sociale netwerken kunnen een grote invloed hebben op de houding van vaders op hun visie over geslacht (Doucet, 2014). Het gaat bijvoorbeeld over de verdeling tussen werk en zorgen. Netwerken kunnen ook bijdragen aan de oriëntatie van de visie op geslachtsrollen, en daarmee ook de manier van opvoeden beïnvloeden (Doucet, 2014; Pleck, 2010).

Kesselring, De Winter, Horjus, en Yperen (2012) hebben onderzoek gedaan naar de voorkeur van vaders voor formele activiteiten of informele activiteiten. Bij formele activiteiten kan worden gedacht aan een lezing of een training. Bij informele activiteiten staat ontmoeting en gesprek meer centraal. Elkaar ontmoeten kan bijvoorbeeld in theehuizen, op het schoolplein, of bij een sportvereniging. Vaders hebben een voorkeur voor informele activiteiten, boven formele activiteiten. De kracht van informele activiteiten is dat zij laagdrempelig zijn, en aansluiten bij de behoeften van vaders. Vaders komen zelf met onderwerpen, deze worden niet vanaf boven opgelegd (Kesselring, De Winter, Horjus, & Yperen, 2012; De Winter, 2011).

Conclusie

Concluderend kan worden gezegd dat cultuur en contextuele factoren belangrijke voorspellers zijn voor het opvoeden op straat. Cultuur en contextuele factoren beïnvloeden sport en spel tussen vader en kinderen, de mate van conflicten oplossen op straat en het in contact komen met andere vaders. Vaders spelen graag met hun kinderen op straat. Zij doen dan voornamelijk fysieke activiteiten met hun kinderen. Deze fysieke activiteiten zijn positief voor de ontwikkeling van kinderen. Vaders bezitten de vaardigheden om conflicten op straat te helpen oplossen. In de meeste gevallen hanteren zij een strengere manier van aanspreken dan moeders. Het hangt wel af van de overtuiging van de vader zelf of zij dit ook doen. Vaders praten het liefst in informeel contact met elkaar. Het gevoel om ergens bij te horen helpt vaders verantwoordelijkheid te nemen, maar ook de sociale omgeving voor hun kind in te richten. Vaders zoeken contact met andere vaders met wie zij ongeveer dezelfde visie delen. In het huidige exploratieve onderzoek zullen de drie thema's sport en spel, conflicten

oplossen en praten met andere vaders verder onderzocht worden door middel van kwalitatief onderzoek.

Methoden

Voor het onderzoek zijn er vaders en professionals geïnterviewd. Er zijn drie groepsgesprekken met vaders afgenomen, waarvan twee groepen bestonden uit vier vaders per groep, en een groep uit twee vaders. Ook zijn er twee individuele gesprekken met vaders gevoerd. In totaal is met twaalf 12 vaders gesproken. De vaders waar mee gesproken is komen uit twee verschillende wijken in Utrecht, of uit Nieuwegein, of uit Groningen. Naast vaders zijn er ook vier professionals geïnterviewd. Alle vier de professionals zijn individueel geïnterviewd. De professionals zijn alle vier werkzaam in een achterstandswijk in Utrecht. Verder zijn er referentiedata van groepsgesprekken met moeders (5 groepen) en kinderen (16 groepen) uit onderzoek naar de Vreedzame Wijk gebruikt. Deze referentiedata is gebruikt om vanuit het perspectief van de moeders en kinderen ervaringen en meningen te horen over de onderwerpen conflict oplossen op straat en praten met andere vaders.

In zowel de groepsgesprekken als de individuele gesprekken is gebruik gemaakt van een semigestructureerde interviewmethode. Tijdens de gesprekken was er gelegenheid om door te vragen. Met de vaders en professionals is over drie onderwerpen gesproken; namelijk sport en spel, conflicten oplossen op straat, en het praten met andere vaders over opvoeding. Voor alle drie de onderwerpen werden vier hoofdvragen behandeld; wat doen vaders nu, wat doen andere vaders, wat zijn beperkingen, en wat zijn stimulerende factoren. Tussen de vier hoofdvragen kon worden doorgevraagd. Aan de hand van de drie onderwerpen en de vier hoofdvragen is een interviewschema ontwikkeld (tabel 1). De inhoudelijke vragen komen voort uit de literatuur. Dit interviewschema is gebruikt voor de individuele gesprekken. De groepsgesprekken zijn afgenomen aan de hand van het interviewformat dat wordt gebruikt in de Vreedzame Wijk. In dit format zitten de onderwerpen conflict oplossen op straat, en praten met andere vaders verwerkt. Het onderwerp sport en spel is toegevoegd aan het interviewformat.

De vaders zijn geworven door het bezoeken van mannenactiviteiten en via sleutelfiguren in de wijk. De sleutelfiguren werken bij zelforganisaties in de wijk of bij een basisschool. Bij het zoeken naar sleutelfiguren is geprobeerd variatie in de steekproef aan te brengen, door rekening te houden met hun nationaliteit. De professionals zijn geworven door hen direct te benaderen. Drie van de professionals komen uit het netwerk van het onderzoek naar De Vreedzame Wijk. Eén professional is geworven tijdens een bezoek aan een mannenavond in de wijk. Bij het werven van professionals is rekening gehouden met de beroepsfunctie, kennis van de wijk en de mate van contact met de doelgroep. We hebben

gesproken met een professional van een wijkorganisatie, een zelforganisatie, een professional van een stichting, en een vrijwilliger.

Tabel 1–

Schematische weergave interviewonderwerpen

	Sport en Spel	Conflicten oplossen op straat	Praten met andere vaders
Wat doet u nu?	Sportverenigingen Samen spelen op straat Mogen kinderen alleen spelen op straat?	Introductie Vreedzame school (bent u daarmee bekend? Gebruiken uw kinderen het ook?) Hoe doet u dat zelf nu? Andere kinderen aanspreken. Hoe gaat het dan als er iets gebeurd? Het voorbeeld van het wel of niet terug slaan. Hoe belangrijk zijn uw regels op straat? (geldt dat ook voor andere vaders?)	Praat u met andere vaders over de kinderen? Gaat het ook over opvoeden? Vindt u het belangrijk om te praten met andere vaders (waarom wel, waarom niet)
Wat doen andere vaders nu?	Ziet u andere vaders spelen op straat?	Hoe lossen andere vaders ruzies tussen kinderen op?	Ziet u dat bij andere vaders? Hebt u iets geleerd van andere vaders? Geldt dat ook voor andere vaders?
Wat houdt u (en andere vaders) tegen?	Werk versus thuis? Veiligheid in de wijk? Echtgenoot? Contact met eigen vader?	Wat maakt voor het helpen met oplossen van conflicten lastig? Ervaart u steun van andere vaders bij het helpen oplossen van conflicten?	Wat vindt u moeilijk in het contact met andere vaders?
Wat zou u (en andere vaders) stimuleren?	Ontwikkeling van kinderen. Contact met het kind? Tijd doorbrengen?	Wat is er volgens u nodig, om te zorgen dat andere vaders meer te helpen met het oplossen van conflicten? Voedt u thuis anders op dan op straat?	Heeft het contact met andere vaders uw manier van opvoeden verandert?

Note. In dit interviewschema zijn de vragen per gespreksonderwerp te lezen. Dit schema is opgesteld na literatuuronderzoek en aangepast na feedback van een mede-onderzoeker.

Betrouwbaarheid

Problemen waar we in dit kwalitatief onderzoek tegenaan zijn gelopen zijn sociale wenselijkheid, misverstanden of onduidelijkheden, en het verliezen van de gespreksstructuur. Om sociale wenselijkheid tegen te gaan hebben we interviews afgenomen met zowel vaders als professionals. Ook zijn de resultaten van de gesprekken vergeleken met de referentiedata, om te kijken of daar overeenkomsten in te vinden waren. Verder zijn er zowel individuele als groepsgesprekken afgenomen. Bij de groepsgesprekken konden meerder vaders tegelijkertijd hetzelfde aangeven, en bij individuele gesprekken kon meer doorgevraagd worden. Om misverstanden of onduidelijkheden tegen te gaan zijn er twee dingen gedaan. Het semigestructureerde design draagt daaraan bij, omdat er direct om verheldering kon worden gevraagd. Tevens is er na elk individueel gesprek nabesproken, en zijn er eventueel wijzigingen in het schema aangebracht. Ten tweede zijn de gesprekken met vaders samen met een collega onderzoeker afgenomen. Ook het gezamenlijk afnemen van de interviews droeg bij aan het in de gaten houden van de gespreksstructuur. Eén onderzoeker droeg zorg voor de grote lijn van het gesprek, terwijl de andere onderzoeker doorvroeg. Ook het interviewschema uit tabel 1 droeg bij aan de gespreksstructuur. Het schema geeft namelijk weer wat er bij welk onderwerp gevraagd moest worden.

Data-analyse

De groepsgesprekken met vaders, individuele gesprekken met vaders en professionals zijn uitgewerkt in NVIVO, en vervolgens in hetzelfde programma, open, axiaal en selectief gecodeerd (Boeije, 2011). Bij open coderingfase is er gekeken naar de aspecten die gerelateerd zijn aan de onderzoeksvragen. Bij axiaal coderen is eerst gekeken of de gekozen codes de lading dekten en sommige codes zijn aangepast. Vervolgens zijn alle codes nagelopen, om te beoordelen of de tekst bij de juiste code stonden. Daarna zijn de codes onderverdeeld in hoofdcodes en subcodes. Als laatste stap van de axiale coderingsfase is er gekeken of de teksten een voldoende beschrijving geven van de categorie. In deze stap is er nog wat geschoven en zijn er nog wat categorieën samengevoegd. Bij selectieve codering is gekeken naar de verbanden tussen de categorieën. Er is ook gekeken naar de belangrijkste boodschap van de informanten en het antwoord op de onderzoeksvragen.

Resultaten

In totaal is met twaalf vaders gesproken, verdeeld over drie groepsgesprekken en twee individuele gesprekken. Van de twaalf vaders komen er negen uit Utrecht, één uit Nieuwegein en twee uit Groningen. De vaders hebben tussen de één en acht kinderen. Van vijf vaders zijn de kinderen ouder dan 18 jaar. Eén vader is opa en heeft vijf kleinkinderen. Negen vaders hebben een Marokkaanse achtergrond, twee een Nederlandse en één een Turkse.

De vier professionals zijn werkzaam in de wijk Kanaleneiland in Utrecht. Drie professionals hebben een betaalde baan in deze wijk, en een professional werkt als vrijwilliger. Drie professionals hebben een Marokkaanse achtergrond en één professional een Nederlandse achtergrond.

De onderzoekswijken Kanaleneiland in Utrecht en Paddepoel in Groningen kennen veel fysieke en sociale problemen. Bewoners in deze twee wijken hebben te maken met overlast, geweld, inbraken, drugsdeals, snelheidsovertredingen, en een hoog percentage werkloosheid. Vaders en professionals bevestigen in gesprekken dat zij deze problemen herkennen. Er wonen in de Utrechtse wijk mensen uit 46 culturen, waarbij de Marokkaanse en Turkse groep het grootst zijn (Gemeente Utrecht, 2014). In de Groningse wijk is dat 20 verschillende culturen, en zijn de culturele groepen ongeveer even groot (Gemeente Groningen, 2015). Drie vaders vinden die diversiteit een probleem in de wijk, en twee vaders ervaren het als positief. Een ander positieve aspect in de wijk vinden vaders dat alle voorzieningen, zoals het winkelcentrum, en de basisschool dichtbij huis zitten.

Sport en Spel

Elf vaders geven aan te spelen met hun kinderen op straat, waar bij voetbal het vaakst genoemd is als activiteit wat wordt gedaan met de kinderen, en als tweede wordt een bezoek aan de begeleide speeltuin of het park genoemd. In Groningen geven de vaders aan dat er voornamelijk voor de deur in het eigen hofje wordt gespeeld. Een vader geeft aan dat hij het heel leuk vindt om met zijn kinderen te spelen, maar dat hij weinig tijd heeft in verband met zijn werk. Alle vaders en professionals geven aan als er niet mee gespeeld wordt dat zij met hun jonge kinderen tot 10 jaar, mee naar buiten gaan, omdat zij de wijk niet veilig genoeg vinden voor de kinderen. Voorbeelden die vaders noemen zijn hard rijdende auto's, drank- en drugsgebruik van bewoners, en hangjeugd. Een vader zegt over de auto's het volgende: *“Als je kinderen laat voetballen, en de bal komt op de straat, dan willen ze gelijk de bal ophalen. Komt auto, mensen rijden hier snel, soms 60-70 kilometer per uur, terwijl de helft normaal is in de wijk. Dat is niet betrouwbaar.”*

Alle vaders en professionals geven aan dat zij andere vaders met hun jonge kinderen nog op straat zien spelen, maar dat dit niet gebeurt met de puber kinderen (14, 15, 16 jaar). Een professional merkt het volgende daarover op: *“Ik weet vanuit mijn ervaringen hoe belangrijk het is om met je kind spelen, zelfs als hij 15, 16 is. Kom we gaan een potje voetballen, we gaan samen zwemmen. Dat gebeurt zelden of nooit.”* Er zijn ook een groep vaders die activiteiten met de kinderen verzorgd, zoals sporten, buitenschoolse activiteiten, naar de moskee sturen, of zelfs helemaal niet naar buiten laten gaan, omdat het op straat niet veilig is. Vier vaders geven ook aan dat het spelen op straat hun eigen vrije tijd is waar zij wat lossen mogen spelen. *“De straat is de plek waar het kind zijn vrijheid krijg. Hij kan zeg maar buiten spelen, gewoon dingen doen zonder dat ouders, school hem aanspreken op de regels.”* De andere vaders erkennen de straat als vrije speelplek, maar vinden belangrijk dat er aan regels gehouden dient te worden.

Conflict oplossen op straat

Alle vaders geven aan jonge kinderen (tot 10-12 jaar) aan te durven spreken, wanneer zij deze kinderen en ouders van het desbetreffende kind kennen. Voor oudere kinderen geldt dat de meeste vaders hun niet durven aan te spreken. In Groningen zegt een vader bijvoorbeeld: *“Je moet van te voren wel in schatten welke kinderen en ouders je voor je hebt. Als je de verkeerde treft kan je zomaar een klap krijgen.”*

Echter geven vaders en professionals aan, in tegenstelling tot wat moeders in groeps gesprekken te zeggen, dat het aanspreken van kinderen op straat maar weinig gebeurt. Moeders geven aan dat het opvoeden op straat echt iets is wat bij vaders hoort. Een moeder zegt daarover: *“Mijn vriend wat dat betreft. Hij doet dat wel. Als hij iets ziet, is hij ook de eerste die zegt, als iemand naast de prullenbak gooit. Dan ben je in het stadspark en dan gooit iemand gewoon iets naast de prullenbak. Dan zegt hij van, goh zou je dat niet even in de prullenbak willen doen.”* Mannen echter merken op dat zij kinderen niet zo snel aanspreken om de volgende redenen, namelijk ten eerste dat zij bang zijn voor wraak. Eén vader zegt daarover: *“Angst speelt een grote rol. Ik spreek voor mezelf. Ik heb het ook een keer meegemaakt. Ik zag een auto-inbraak. Ik heb toen de politie gebeld. Achteraf is mijn raam ingegooid.”*

Een tweede verklaring waarom vaders kinderen niet aanspreken is het ontbreken van pedagogische vaardigheden. Dit wordt door vaders en door professionals herkend. Een vader zegt bijvoorbeeld niet te weten hoe hij kinderen moet aanspreken. Wanneer vaders kinderen aanspreken zijn er twee strategieën die vaders gebruiken, volgens de kinderen uit de focusgroepen van de referentiedata. Aan de ene kant samen met alle partijen (kinderen en

ouders) het uitpraten. Aan de andere kant is er een groep vaders die opkomt voor hun eigen kind, wat in sommige gevallen kan escaleren tot een vechtpartij tussen twee gezinnen. Dit laatste wordt onderschreven door twee professionals. Een vader en een professional zijn het er over eens hoe kinderen aangesproken zouden moeten worden: *“Kinderen zijn speels. Hij kan iemand kwaad doen, hij kan iemand pijn doen. Dat zijn kinderen, die zijn speels. En wat moeten wij als ouders doen mocht zo'n situatie voorkomen. Wij moeten juist rustig blijven. Wij moeten onderhandelen met de kinderen.”* Ook de vaders in Groningen benadrukken dat zij het lastig vinden om kinderen aan te spreken. Terwijl moeders juist zeggen dat hun mannen dat doen, omdat zij het zien als de taak van mannen.

Een derde verklaring waarom vaders kinderen op straat niet aanspreken, is de mate waarin vaders beschikken over een sociaal netwerk. Uit de gesprekken met vaders en professionals blijkt dat wanneer vaders meteen klein sociaal netwerk minder snel kinderen op straat aanspreken, dan de vaders met een groot sociaal netwerk. In een groepsgesprek met vier vaders, die elkaar goed kennen kwam de overlast van een groep jongeren ter sprake. Er wordt ter plekke met elkaar een oplossing bedacht. De vader die het onderwerp aansneed merkte op dat hij het prettig vindt om dit samen te doen, want hij voelde dat hij er alleen voor stond en hij wist niet wat er gedaan kon worden. Een Turkse vader merkt op dat samen kinderen aanspreken veel prettiger is, omdat de kans op wraak kleiner is. Hij zegt: *“Ja tuurlijk. Als ik alleen ben durf ik het niet. Dat weet ik voor 100%. Ik ken deze wijk goed, en als ik de jongeren wel aan spreek zit ik zelf met de problemen.”*

Zowel de vaders als de professionals merken op dat vaders minder snel kinderen aanspreken wanneer er sprake is van problemen binnen het gezin. Vaders willen niet dat hun kinderen of zij zelf worden aangesproken door vaders die problemen in het gezin hebben. De vaders uit Groningen zeggen hier niets over. Professionals signaleren dat er gezinnen zijn die extra ondersteuning zouden kunnen gebruiken bij de opvoeding. Een professional benadrukt dat er ouders zijn die op cursus zouden moeten, omdat zij hun kinderen niet in de hand kunnen houden.

Praten met andere vaders over opvoeding

Zoals eerder gezegd is een sociaal netwerk belangrijk voor het aanspreken van kinderen op straat. Contact tussen vaders vergroot de participatie in de wijk aldus vaders en professionals. Vaders hebben contact met elkaar in de buurthuizen, in moskeeën en in theehuizen. De contacten hebben een formeel, maar ook vaak een informeel karakter. Dit wordt bevestigd door de moeders uit de groepsgesprekken.

Zowel professionals als vaders geven aan dat de buurtvaders een effectief project was voor deze wijk. Buurtvaders komen uit de gemeenschap van het kind zelf, en kennen de kinderen en hun ouders. De professionals die het overnamen worden door de geïnterviewde professionals en vaders beschreven als mensen die niet aansloten bij de professionals uit de wijk. Over de buurtvaders zegt een professional het volgende: *“Straatcoaches zijn een beetje handlangers van de politie. Zo wordt het ook bekeken. De politie wordt natuurlijk niet fijn gevonden en hun dus ook niet. De buurtvaders zelf was op zich wel een goed bedacht geheel.”* Er wordt opgemerkt door vijf vaders en drie professionals dat kinderen beter naar de buurtvaders luisteren wanneer zij uit de gemeenschap zelf komen.

Het samen opvoeden is een belangrijk onderdeel van de Marokkaanse en of Turkse cultuur, aldus de vaders en de professionals. De vaders en professionals verschillen onderling van mening of dat in Nederland nog steeds van toepassing is. De helft van de vaders en professionals zegt dat dit nog steeds zo is, terwijl de andere helft zegt dat dat niet meer van toepassing is. Zo geeft een vader bijvoorbeeld aan dat opvoeding in Marokko nog net zo is als vroeger. In tabel 2 staan de resultaten schematisch weergegeven.

Tabel 2 *Resultaten schematisch weergegeven*

	Sport en Spel	Conflicten oplossen op straat	Praten met andere vaders
Wat doet u nu?	Voetbal is de sport die vaders het vaakst doen met hun kinderen. Er wordt vooral met jonge kinderen gespeeld. Vaders gaan mee naar buiten omdat auto's hard rijden in de wijk.	Alle twaalf vaders vinden kinderen aanspreken belangrijk. Vijf van de vaders praten ook op een rustige manier tegen de kinderen. Inschatten of het veilig is om kinderen aan te spreken. Jonge kinderen durven ze aan te spreken wanneer zij de ouders en kinderen kennen. Grote kinderen durven vaders niet aan te spreken.	Contact tussen vaders heeft vaak een informeel karakter. Vaders zitten in theehuizen, bijeenkomsten van de Huiskamer.
Wat doen andere vaders nu?	Met oudere kinderen wordt niet gespeeld.	Een groep vaders spreekt kinderen direct aan, of nemen het op voor het eigen kind.	Vaders zitten in theehuizen, bijeenkomsten van de Huiskamer.
Wat houdt u (en andere vaders) tegen?	De straat is ook de plek van de kinderen om even vrij te spelen.	Angst voor wraak. Vaders bezitten de vaardigheden niet om kinderen op een goede manier aan te spreken.	Het minder beheersen van de taal
Wat zou u (en andere vaders) stimuleren?	Leren dat buiten spelen met oudere kinderen ook belangrijk is.	Een sociaal netwerk van vaders onderling. Vaders met een groot sociaal netwerk spreken kinderen eerder aan.	Buurtvaderprojecten waarbij vaders serieus genomen worden. Sociaal netwerk versterkt participatie in de buurt. Sociaal netwerk vergroot draagkracht in de wijk.

Note. Een schematische weergave van de resultaten. De resultaten zijn verzameld doormiddel van groepsgesprekken in individuele gesprekken met vaders, door individuele gesprekken met vaders, en referentiedata uit het onderzoek naar De Vreedzame Wijk.

Conclusie en discussie

De onderzoeksvragen die centraal stonden in dit onderzoek waren: hoe voeden vaders op in het publieke domein, en welke factoren werken stimulerend of beperkend voor het opvoeden in het publieke domein. Dit is onderzocht door groeps gesprekken en individuele gesprekken met vaders. Daarnaast zijn ook professionals geïnterviewd. Ter aanvulling is referentiedata uit het onderzoek naar de Vreedzame Wijk gebruikt. Er is specifiek gekeken naar ervaringen en meningen van moeders en kinderen over de interviewonderwerpen conflict oplossen op straat en het praten met andere over opvoeding. De belangrijkste resultaten uit de gesprekken met vaders, professionals en de referentiedata zijn, is dat de rol van vaders naar voren komt in sport en spel. Ook is er gevonden dat vaders jonge kinderen durven aan te spreken en dat er drempels zijn om kinderen niet aan te spreken op hun gedrag. Verder is het contact tussen vaders informeel van karakter en stimuleert een sociaal netwerk bij het participeren en het oplossen van conflicten op straat (zie tabel 2).

De resultaten over sport en spel kunnen als betrouwbaar worden gezien, omdat de antwoorden van de informaten overeenkomen met bestaande literatuur (zie bijvoorbeeld Bögels & Phares, 2008; Lamb, 2010; Tavecchio & Bos, 2011). Er is tijdens de gesprekken minder aandacht aan voor dit onderwerp geweest, omdat het gesprek vlug overging naar conflict oplossen op straat. De onderzoeksresultaten over het conflict oplossen op straat en het praten met andere vaders kunnen als betrouwbaar worden geïnterpreteerd, omdat de resultaten van vaders en professionals met elkaar overeen komen. De referentiedata uit het onderzoek naar De Vreedzame Wijk hebben bijgedragen aan de betrouwbaarheid van de informatie over conflicten oplossen op straat en praten met andere vaders op straat. Ook zijn alle groeps- en individuele gesprekken met vaders samen met een mede-onderzoeker afgenomen.

De resultaten over de beperkingen die vaders tegenkomen om op te voeden op straat, zijn te generaliseren, omdat uit twee verschillende achterstandswijken dezelfde hiervoor genoemde beperkingen naar voren kwamen. De professionals geven aan dat de zij dezelfde beperkingen in de wijk herkennen. Het betreft de beperkingen over de angst voor wraak, de straat is het terrein van de kinderen, vaders hebben de vaardigheden niet om kinderen aan te spreken, en het ontbreken van een sociaal netwerk.

Het huidige onderzoek kent een aantal beperkingen. De steekproef was homogeen van aard. Hierdoor is slechts met vaders uit een klein deel van de vele culturen die in de wijk wonen gesproken. De tweede beperking is dat er geen conclusies getrokken kunnen worden

over het opvoeden van vaders op straat in Groningen. Ondanks dat de twee vaders hetzelfde aangaven als de vaders in Utrecht, is dit een te kleine groep. De derde beperking van het onderzoek is dat de structuur van de gesprekken niet altijd even goed in de gaten is gehouden. Door het gebrek aan structuur werd er te snel over gegaan naar het volgende onderwerp, waardoor het onderwerp sport en spel minder uitgebreid aan bod is gekomen dan de onderwerpen conflicten oplossen op straat en praten met andere vaders. Een vierde beperking is dat vaders in de gesprekken het lastig vinden om aan te geven of andere vaders met hun kinderen buiten spelen, conflicten oplossen, of praten met andere vaders. Dit geldt voornamelijk voor het onderwerp praten met andere vaders. Mogelijk komt dat omdat het onderwerp lastig te begrijpen is voor vaders.

Vaders hun rol als opvoeder voornamelijk uit doormiddel van sport en spel. Uit de literatuur komt naar voren dat vaders een voorkeur hebben om door middel van fysieke activiteiten hun kinderen te stimuleren in hun ontwikkeling (Lamb, 2010; Tavecchio & Bos, 2011). De vaders in het huidige onderzoek geven aan fysieke activiteiten te doen met hun kinderen waar bij voetballen het vaakst wordt genoemd als activiteit. Het spelen met kinderen op straat stopt als kinderen ongeveer tien jaar oud zijn. In verder onderzoek kan gekeken worden naar de vraag of sport en spel een manier is om de betrokkenheid van vaders met eigen en andere kinderen in de wijk te vergroten.

De vraag of sterke sociale netwerken een positieve uitwerking hebben op de participatie van vaders op straat verdient verder onderzoek, omdat een sociaal netwerk protectief werkt voor het opvoeden en aanspreken van kinderen en jongeren en het helpen oplossen van conflicten op straat. Dit blijkt zowel uit literatuur als uit gesprekken met vaders en professionals (zie bijvoorbeeld Allen en Daly, 2007; Roy & Dyson, 2010). Verder worden de actieve vaders door zowel kinderen, als andere vaders en moeders, en professionals herkend. Dit maakt het aanspreken van kinderen eenvoudiger. Vaders en professionals merken op dat kinderen beter luisteren naar bekende vaders. Een sterk sociaal netwerk heeft een positieve uitwerking op de door vaders en professionals genoemde beperkingen voor het aanspreken van jongeren op straat. De beperkingen die vaders noemen zijn, angst voor wraak, straat is het terrein voor de kinderen, en er alleen voor staan. Door een sociaal netwerk wordt opvoeden een gezamenlijke onderneming en ervaren vaders minder kan op wraak. In de toekomst kan gekeken worden hoe bestaande netwerken versterkt kunnen worden en er nieuwe netwerken in de wijk kunnen ontstaan.

Een middel om vaders met sociale netwerken actief in de wijk te laten participeren is het buurtvaderproject. Buurtvaderprojecten droegen bij aan het voorkomen van de

bovengenoemde beperkingen, zo blijkt uit de rapportage van de Gemeente Utrecht (2004) en gesprekken met vaders. Daarnaast waren buurtvaders een protectieve factor voor het leefklimaat van de wijk Kanaleneiland, omdat zij onderdeel waren van de gemeenschap. De suggestie voor vervolgonderzoek is, om uit te onderzoeken wat er nodig is om een buurtvaderproject te beginnen in een achterstandswijk. Vervolgens is het nodig om uit te onderzoeken welke vaardigheden vaders al bezitten en welke vaardigheden getraind dienen te worden, om de rol als buurtvader te kunnen vervullen.

Concluderend kan worden gesteld dat de rol van vaders op straat aanwezig is doormiddel van sport en spel. Verder helpen sterke sociale netwerken bij het oplossen van conflicten en aanspreken van kinderen op straat. De bekendheid van een groep vaders speelt een positieve rol, omdat kinderen beter luisteren en andere vaders accepteren dat zij hun kinderen aanspreken. Sociale netwerken dragen bij een afname van beperkingen die vaders op dit moment ervaren. Door sociale netwerken ervaren vaders dat zij er niet alleen voor staan.

Dankwoord

In dit dankwoord wil ik iedereen bedanken die een bijdrage heeft geleverd aan de totstandkoming van het onderzoek. Graag zou ik de vaders en de professionals willen bedanken voor het meewerken aan de gesprekken. Verder wil ik de onderzoekers van de Vreedzame Wijk bedanken voor het gebruik maken van de referentiedata en het netwerk van professionals. Graag wil ik ook mijn familie, vrienden en medestudenten bedanken voor de steun, het meelesen en geven van feedback.

Referenties

- Allen, S., & Daly, K. (2007). The effects of father involvement: An updated research summary of the evidence inventory. Guelph, Ontario: Centre for Families, Work & Well-Being, University of Guelph. Retrieved from <http://www.fira.ca/cms/documents/29/Effec>
- Anderson, E. (2004). The code of the street. In: M.L. Frampton, I. Haney-Lopez, & J. Simon (Eds.), *After the war on crime: Race, Democracy and a New Reconstruction*. New York, NY: University Press.
- Bandura, A. (1977). Social learning theory. Retrieved from http://www.esludwig.com/uploads/2/6/1/0/26105457/bandura_sociallearningtheory.pdf
- Belsky, J., & Jaffee, S. R. (2006). The multiple determinants of parenting. In D. J. Cohen, *Developmental Psychopathology, Risk, Disorder, and Adaptation*. Hoboken, New Jersey: John Wiley and Sons.
- Boeije, H. (2005). *Analyseren in Kwalitatief onderzoek. Denken en doen*. Den Haag, Netherlands: Boom Lemma Uitgevers.
- Bögels, S.M. & Phares, V. (2008). Fathers' role in the etiology, prevention and treatment of child anxiety: A review and new model. *Clinical Psychology Review*, 28, 539-558
- Bruin, E. de (2014, september 6). Nederlandse vaders bungelen vér onderaan. *NRC.NEXT*, pp. 15.
- Cabrera, N., Fitzgerald, H. E., Bradley, R. H., & Roggman, L. (2007). Modeling the dynamics of paternal influences on children over the life course. *Applied Development Science*, 11, 185-189
- Centraal Bureau voor de Statistiek. (2015). Statline. Retrieved from <http://statline.cbs.nl/statweb/?LA=nl>
- Croft, A., Schmader, T., Block, K., & Baron, A. S. (2014). The Second Shift Reflected in the Second Generation Do Parents' Gender Roles at Home Predict Children's Aspirations? *Psychological science*, 1, 1-11. doi: 10.1177/0956797614533968
- Dijken, K. S. van, & Tavecchio, L. W. C. (1998). Vaders en de opvoeding en ontwikkeling van kinderen. De pedagogische betekenis van vaders. *Kind en Adolescent*, 19, 68-77
- Doucet, A. (2014). Gender Roles and Fathering. In N. J. Cabrera, & C. S. Tamis-LeMonda (Eds.), *Handbook of Father involvement: multidisciplinary perspectives, second edition* (pp. 297-321). New York, NY: Routledge.

- Eldering, L. (2011). *Cultuur en Opvoeding*. Rotterdam, Netherlands: Lemniscaat
- Feldman, R. S. (2010). *Ontwikkelingspsychologie*. Amsterdam, Netherlands: Person Education Benelux.
- Gemeente Groningen. (2015). Gronometer. Retrieved from http://groningen.buurtmonitor.nl/default.aspx?cat_open_code=c109&presel_code=ps
- Gemeente Utrecht. (2004). *De buurtvaders van Utrecht*. Utrecht, Netherlands: Gemeente Utrecht.
- Gemeente Utrecht. (2014). *Voortgangsrapportage: Programma krachtwijken, juli 2014*. Utrecht, Netherlands: Afdeling Onderzoek, Gemeente Utrecht.
- Hoffman, J. (2011). *Father factors: What social science research tells us about fathers and how to work with them*. Father Involved Research Alliance. Retrieved from www.fira.ca
- Hoog de, Harthoorn, & Servage. (2011). *Vaderschap 2.0: opvoedingsondersteuning voor vaders van nu*. Amsterdam, Netherlands: E-Quality.
- Kesselring, M., Winter, M. de, Horjus, B., van de Schoot, R., & Yperen, T. van (2012). Do parents think it takes a village? Parents attitudes towards nonparental adults' involvement in the upbringing and nurture of children. *Journal of Community Psychology*, 40, 921-937.
- Lamb, M. E. & Lewis, C. (2010). The development and significance of father child relationships in Two-parent families. In M. E. Lamb (Eds.), *The role of father child development* (pp. 58-93). Hoboken, New Jersey: John Wiley & Sons.
- Lamb, M. E. (2010). How do fathers influences Children's development? In M. E. Lamb (Eds.), *The role of father child development* (pp. 1-26). Hoboken, New Jersey: John Wiley & Sons.
- Letiecq, B. L., & Koblinsky, S. A. (2004). Parenting in Violent Neighborhoods African American Fathers Share Strategies for Keeping Children Safe. *Journal of Family Issues*, 25, 715-734
- Moritsugu, J., Vera, E.G., Wong, F.W., & Grover Duffy, K. (2014). *Community psychology (5th edition)* Boston, MC: Pearson Education; Allyn & Bacon.
- Pels, T., Ketner, S., & Naber, P. (2012). *Een vader is meer dan 100 meesters. Versterken van vaderschap in Amsterdam*. Amsterdam, Netherlands: Kenniswerkplaats Tienplus.
- Pleck, J. (2010). Fatherhood and masculinity. In M. E. Lamb (Eds.), *The role of father child development* (pp. 27-57). Hoboken, New Jersey: John Wiley & Sons.

- Raad voor Maatschappelijke ontwikkeling. (2012). *Ontzorgen en normaliseren. Naar een sterke eerstelijns jeugd- en gezinszorg*. Retrieved from <http://www.rijksoverheid.nl/documenten-en-publicaties/rapporten/2012/05/01/rapport-ontzorgen-en-normaliseren-naar-een-sterke-eerstelijns-jeugd-en-gezinszorg.html>
- Rispens, J., Hermanns, J. M. A., & Meeus, W. H. J. (1996). *Opvoeden in Nederland*. Assen, Netherlands: Van Gorcum
- Roy, K. M., & Dyson, O. (2010). Making daddies into fathers: Community-based fatherhood programs and the construction of masculinities for low-income African American men. *American journal of community psychology, 45*, 139-154
- Roy, K., & Smith, J. (2014). Nonresident fathers, kind and intergenerational parenting. In N. J. Cabrera, & C. S. Tamis-LeMonda (Eds.), *Handbook of Father involvement: multidisciplinary perspectives, second edition* (pp. 320-337). New York, NY: Routledge.
- Ryan, R. M., & Deci, E. L. (2000). Intrinsic and extrinsic motivations: Classic definitions and new directions. *Contemporary educational psychology, 25*(1), 54-67
- Shwalb, D. W., Shwalb, B. J., & Lamb, M. E. (2013). *Fathers in cultural context*. New York, NY: Routledge.
- Sociaal Cultureel Planbureau. (2013). *Werk aan de wijk. Een quasi-experimentele evaluatie van het krachtwijkenbeleid*. Retrieved from http://www.scp.nl/Publicaties/Alle_publicaties/Publicaties_2013/Werk_aan_de_wijk
- Storey, A. E., & Walsh, C. J. Biological basis of mammalian paternal behaviour. In N. J. Cabrera, & C. S. Tamis-LeMonda (Eds.), *Handbook of Father involvement: multidisciplinary perspectives, second edition* (pp. 3-22). New York, NY: Routledge.
- Tavecchio, L. W. C. & Bos, H. (2011). Inleiding op themanummer vaderschap, rol van vaders in opvoeding van kinderen en diversiteit in vaderschap. *Pedagogiek, 31*(1), 3-10
- Veen, M. van der, & Duyvendak, J. W. (2014, augustus 29). Bakfietsburgers en gebrekkige solidariteit. *Sociale vraagstukken*, retrieved from <http://www.socialevraagstukken.nl/site/2014/08/29/bakfietsburgersengebrekkigesolidariteit/>
- Winter, M. de (2011). *Verbeter de wereld, begin bij de opvoeding. Vanachter de voordeur naar democratie en verbinding*. Amsterdam, Netherlands: Uitgeverij SWP.

Wong, J. J., Roubinov, D. S., Gonzales, N. A., Dumka, L. E., & Millsap, R. E. (2013). Father enrollment and participation in a parenting intervention: Personal and contextual predictors. *Family process*, 52(3), 440-454